

TUSSEN DE MENSEN

Verkiezingsprogramma CDA Gelderland 2015-2019

Gelderland

Verkiezingsprogramma voor de Statenperiode 2015 –2019

“Tussen de mensen”

Met gepaste trots presenteert CDA Gelderland zijn verkiezingsprogramma met de titel “Tussen de mensen”. Een programma dat tot stand gekomen is vanuit de basis, de lokale afdelingen, vanuit de gedachte dat juist daar de essentie van politiek begint en daar de plek is waar de effecten van provinciale keuzes gevoeld worden, jouw stad of dorp!

Bij het maken van dit programma is gewerkt volgens een concept van Etalage-Winkel-Magazijn.

In het Magazijn staan onze lokale verkiezingsprogramma’s speerpunten en standpunten, als ook moties en amendementen die in de Provinciale Staten zijn ingebracht en rapporten van het Wetenschappelijk Instituut. Er is voor gekozen om in het document dat voor u ligt standpunten uit het Magazijn niet te herhalen, maar hier naar te verwijzen.

In de Winkel staan de keuzes die het CDA Gelderland maakt en waarop het de komende Statenperiode duidelijk aanspreekbaar zal zijn. Dit is ons verhaal, waarmee we het verschil willen maken.

De winkel kent per gemeente een eigen Etalage, waarin voor de verschillende steden en dorpen specifieke onderwerpen kunnen worden uitgewerkt of extra onder de aandacht kunnen worden gebracht.

Zie dit programma als een verhaal. Een verhaal van herkenning, een verhaal dat we samen schrijven, dat nooit af is, telkens vraagt om aanpassingen naar de actualiteit en vraagt om partnerschap van bewoners, gemeenten, organisaties, bedrijfsleven, verenigingen, geloofsgemeenschappen etc. Voor het schrijven van het verhaal laat het CDA zich inspireren door de kracht van het Evangelie. Geen Evangelie wat je in de kelder of op de zolder verstopt, maar vooral één die je tijdens je dagelijks handelen in praktijk brengt. Als brede volkspartij wil het CDA je aanspreken op gedeelde waarden zoals waardigheid, wederzijds respect, geborgenheid, zorg voor elkaar en gemeenschapszin.

Het CDA nodigt je uit niet alleen te stemmen op een partij die midden in de samenleving wil staan, maar vooral ook om mee te doen en actief invulling te geven aan de doelen en ideeën voor onze provinciale inbrengt. Daag ons uit, daar waar een antwoord gewenst is. Juist dan kunnen we met recht zeggen: CDA Gelderland: Tussen de mensen.

Harm-Jan van Schaik, Voorzitter van de Programmacommissie

Peter Drenth, Voorzitter CDA Gelderland

1. Tussen de mensen

1.1 Gelderland verbindt

Voor veel inwoners is de provincie een grote onbekende. Ver weg van hen. Tegelijkertijd maakt de provincie al dan niet ongemerkt veel mogelijk in de directe levenssfeer van onze inwoners. Of het nu gaat om wegen, fietspaden of openbaar vervoer, natuurontwikkeling, aanleg van breedband of de subsidiering van dorps- en wijkvernieuwingsprojecten. De provincie vervult taken die de gemeenten en regio's overstijgen en is een onmisbare verbindende schakel tussen Den Haag, de regio's en de gemeenten.

De provincie verbindt, niet alleen tussen rijk en de gemeenten, maar ook tussen Europa en de gemeenten. Van het toedelen van subsidies, het op gang brengen van regionale en gemeente overstijgende projecten, tot het zijn van een vangnet voor problemen die vooral ook met gemeenten en hun regio's gezamenlijk moeten worden opgelost. Dat kan te maken hebben met stimuleren van de Gelderse economie, een goede infrastructuur, de realisatie van zonne-energieprojecten, de totstandkoming van een dorps huis of een natuurspeelplaats in de wijk. De provincie is partner en brengt initiatieven van inwoners, organisaties en gemeenten, het Rijk of Brussel bij elkaar.

Onze inzet:

1. Provincie(huis) is geen eiland. Zij benut kansen door verbindingen te maken met inwoners in de gemeenten en regio's en contacten te leggen met andere provincies en de centrale overheden. Zelfs contacten leggen met gebieden over onze landsgrenzen.
2. De provincie werpt zich veel meer op als partner en bondgenoot voor nieuwe ontwikkelingen en initiatieven in uw leefomgeving en maakt die mogelijk.
3. De provincie is niet een instantie die voorschrijft, maar juist één die ruimte geeft, niet controleert maar organiseert.
4. De provincie denkt in mogelijkheden en kansen in plaats van onmogelijkheden en belemmeringen. Ja, mits in plaats van nee, tenzij.
5. De provincie benut hierbij de creativiteit en kennis van onze inwoners.
6. De provincie communiceert op een moderne wijze met haar inwoners, onder andere met behulp van social media.

1.2 Besturen vanuit en met de samenleving

Het CDA staat voor betrokken en dichtbij. Voor een provinciebestuur en organisatie dat haar inwoners kent. Voor een provinciebestuur dat weet wat er leeft in de gemeenschap en korte lijnen heeft met zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen.

De tijd is voorbij dat de Provincie zegt hoe het moet, maar gaat juist als partner het gesprek aan. Als je elkaar kent dan maakt dat "het samen doen" gemakkelijker. Het zal voor een vertrouwde sfeer zorgen.

Het CDA wil dat bewoners zelf hun verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Verantwoordelijkheid voor de eigen keuzes, maar ook bij het invulling geven aan die verantwoordelijkheid binnen de groep/leefomgeving waarvan zij onderdeel zijn. Vanuit die gedachte wil het CDA niet denken voor, maar denken met jou!

Onze inzet:

1. Leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten zijn meer te vinden in de provincie dan op het provinciehuis.
2. Zij leggen het accent op luisteren, zeggen en doen. Ze luisteren naar vragen vanuit de samenleving, gaan in gesprek en komen in actie.
3. Zij communiceren niet alleen via kranten, website en social media, maar juist via werkbezoeken aan steden en dorpen, verenigingen en instellingen, ondernemers etc.
4. Elk CDA-Statelid zal in de Statenperiode 2014- 2018 aanspreekpunt zijn voor een bepaalde stad of regio en vandaar uit haar informatie actief ophalen en delen. De lokale verbinding is duidelijk terug te zien in de provinciale inbreng van de CDA-fractie.
5. Het CDA vindt dat de provincie terughoudend moet zijn met het toepassen van inpassingsplannen als er geen draagvlak is.

2. Mensen maken Gelderland

2.1 Ruimte voor de regio's

Gelderland is uniek. Een provincie van geheel verschillende regio's, van veelkleurige inwoners in stad en platteland. Elk met hun eigen identiteit. Of het nu gaat om De Veluwe, Rivierenland, De Stedendriehoek, Stadsregio Arnhem-Nijmegen of De Achterhoek. Allen afzonderlijk met geheel eigen authenticiteit en identiteit. Die eigenheid van de regio's is voor het CDA uitgangspunt en houdt daar scherp rekening mee. Wat deze regio's verbindt, zijn de mensen, die betrokken zijn bij hun eigen leefomgeving en deze samen inrichten. Het CDA wil deze betrokken burgers, die meehelpen en verantwoordelijkheid willen dragen, maximaal ondersteunen. Zij vormen het sociale web van burgers binnen de verschillende organisaties in wijken, dorpen en steden. Zij maken Gelderland.

Onze inzet:

1. Historisch erfgoed wordt voor de toekomst behouden door deze, waar nodig, onder te brengen in een provinciaal erfgoedfonds.
2. Lokale initiatieven waarbij vrijwilligers zich toeleggen op de lokale en regionale geschiedenis en cultuur, willen wij ondersteunen.

2.2 Aangenaam wonen in Gelderland

Gelderland is een mooie en afwisselende provincie. Zij behoort tot de top van Nederland van gebieden waarin mensen willen wonen. Gelderlanders wonen in grote en kleine steden, in historische binnensteden, of in moderne uitbreidingswijken, maar ook in dorpen in een verstedelijkt gebied of op het platteland te midden van de natuur. Het CDA wil ruimte geven aan nieuwe ontwikkelingen en zet geen gebieden op slot. Bouwen naar behoefte in elk gebied is uitgangspunt. Het CDA ondersteunt gemeenten en inwoners bij het ontwikkelen van nieuwe initiatieven en het realiseren van nieuwe woonvormen. Creatief omgaan met leegstand en geschikt maken voor nieuwe woonbehoeften.

Natuurcompensatie is zowel bij uitbreidingslocaties uitgangspunt.

Onze inzet:

1. Bouwen naar behoefte afgestemd op de specifieke regio, waarbij inbreiding gaat voor uitbreiding. Behoud van het open landschap en groene leefomgeving staat daarbij voor het CDA zo veel mogelijk voorop.
2. Ondersteunen van nieuwe woonvormen, zeker ook in krimpgebieden, winkelgebieden en binnensteden. Daarnaast via ruimer en flexibeler omgaan met de bestemming (zoals het omkatten van kantoor- naar woonbestemming) in dergelijke gebieden maatwerk mogelijk maken gericht op leefbaarheid. Bijdrage leveren aan verduurzaming en levensloopbestendig maken van woningen in steden en dorpen, waarbij particulier initiatief wordt beloond.
3. Leegstand in kernen moet tegengegaan worden, vooral in winkelcentra. Hiervoor eventueel een fonds creëren om deze activiteiten uit te financieren, en eventueel panden actief uit de markt te halen of verplaatsing mogelijk te maken.

2.3 Opgroeien in Gelderland

Als gezinspartij heeft het CDA aandacht voor gezinnen. In een samenleving waarin steeds meer accent is komen te liggen op presteren, het samen kostwinner zijn, en het zorgen voor de ander, is ontspanning nodig. Het CDA wil daarom gezinsvriendelijke steden en dorpen, waar het veilig wonen is, waar natuur beleefbaar nabij is en waar plekken zijn om te spelen, te onthaasten en om op te laden. Mogelijkheden voor sport is daarbij essentieel. Het daagt uit, verbindt en zorgt voor plezier en ontspanning.

Onze inzet:

1. Ondersteunen van vernieuwende projecten in het kader van Gelderland Sportland zoals natuurspeelplaatsen in steden en dorpen.
2. Ondersteunen van de breedtesport en talentontwikkeling binnen Gelderland
3. Blijvend ondersteunen van vrijwilligers.

2.4 Gemeenschapsvoorzieningen in steden en dorpen onmisbaar voor leefbaarheid

Dorpen en wijken hebben laagdrempelige ontmoetingsplekken nodig, waar het bruist van de activiteiten. Plezier voor jong en oud. Zo'n gemeenschapsvoorziening kan een Kulturhus, multifunctionele accommodatie, wijkgebouw of een dorpshuis zijn. In veel gebieden staan die voorzieningen onder druk. Het gaat ons niet alleen om de aanwezigheid van dergelijke gebouwen, maar juist ook om de activiteiten daarin. Mensen komen zo met elkaar in contact en doen mee in de samenleving. Door veranderingen in de zorg wordt er meer van de mensen en de samenleving verwacht. De gemeenschapsvoorzieningen zijn hierbij belangrijke plaatsen waar mensen de zorg voor elkaar kunnen initiëren. Via een Leefbaarheidfonds stimuleren wij zulke (bewoners)initiatieven en zetten wij in op het versterken van de zelfredzaamheid van onze inwoners. Vooral innovatieve concepten gericht op het invulling geven aan burgerschap anno 2015 verdienen onze steun.

Zonder stad geen bloeiende regio. Van veel gemeenschapsvoorzieningen in de steden wordt door inwoners van omliggende gemeenten veelvuldig gebruik gemaakt.

Onze inzet:

1. Daar waar nodig, samen met gemeenten en hun inwoners, investeren in gemeenschapsvoorzieningen in dorpen en steden. In de stedelijke gebieden zijn theaters en schouwburgen belangrijke regiovoorzieningen. Een bruisende binnenstad is van cruciale betekenis voor de leefbaarheid van steden.
2. Culturele- en sportevenementen net dat kleine zetje geven om verwezenlijkt te worden, maar ook topsport evenementen binnenhalen die een grote spin off voor de regio's of provincie kunnen hebben.
3. Omroep Gelderland blijft bestaan zoals het nu is. Met een zelfstandige onafhankelijke redactie in Gelderland en een eigen zender met teletekst.
4. De provincie Gelderland verleent geen financiële ondersteuning aan de exploitatie van betaald voetbalclubs.

2.5 Kunst en cultuur doet samenleven

Net als de vereniging, de kerk of de sport, zorgt kunst en cultuur voor verbinding tussen mensen. Het CDA wil investeren in creativiteit van mensen en verenigingen. Het Gelders Orkest, Oostpool, Introdans en Kwatta zijn zowel nationaal als internationaal onze culturele parels. Maar ook lokale en regionale evenementen waar kunst en cultuur mensen verbindt en inspireert, krijgen onze steun.

Onze inzet:

1. Via een nieuw Gelders Cultuurfonds krijgen cultuur en kunst, met zowel grote als kleine K, onze steun.

2.6 Cultuur historie verdient onze steun

Het CDA wil het cultureel-historisch erfgoed behouden. Zij wil restauratie van gezichtsbepalende monumenten zoals kastelen, kerkgebouwen, molens en (modern) industrieel erfgoed mogelijk maken. Historie, cultuur en tradities vertellen het verhaal van onze omgeving, vertellen ons wie we zijn en waar we vandaan komen. De identiteit van de directe leefomgeving moet behouden blijven. Cultuur en tradities zijn belangrijke waarden, die gemeenschappen vormen. Het CDA blijft zich inzetten om lokale initiatieven overeind te houden.

3. Een b(l)oeiende economie

3.1 Zonder ondernemers geen werk

Wie niet mee kan doen via betaalde arbeid, loopt steeds meer risico buitengesloten te worden. Daarom kan niet vaak genoeg de nadruk worden gelegd op het stimuleren van onze economie. Deze heeft aanjagers nodig. Zeker in deze tijd. Economie en werkgelegenheid zijn de hefboom voor goed wonen, goed werken en goed studeren in onze provincie.

Onze ondernemers verdienen onze steun. Het MKB, waaronder de toeristische en recreatieve sector, de detailhandel en logistiek, fungeert als de motor van onze economie. Veel MKB-ers ontbreekt het aan een steuntje in de rug om te komen tot innovatie en verbinding leggen met de kennissector in Gelderland. De provincie kan onder andere via Oost NV deuren voor hen openen naar kennis en kapitaal. Als ondernemers gehinderd worden door regelgeving, dan zoeken wij samen met hen, waar mogelijk, naar oplossingen, faciliteren wij hen door middel van goede werklandschappen en geven wij financiële prikkels aan veelbelovende projecten. Het CDA wil bouwen aan een beter draaiende economie. Ondernemers zien wij als motor van deze economie. Daarbij ook de onverminderde steun voor sterke sectoren als de maakindustrie, voedsel en gezondheid.

Onze inzet:

1. Diversiteit in werkgelegenheid waarborgen, naast aandacht voor hightech innovatieve bedrijven en voldoende maakindustrie.
2. Om jeugdwerkloosheid aan te pakken, moet er in samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijs onverminderd extra steun worden gegeven om jongeren werk te bieden in gebieden in Gelderland met een hoge jeugdwerkloosheid.
3. Voortdurend lobbyen voor het behoud van (de werkgelegenheid bij de) Rijksdiensten binnen Gelderland.
4. Gelderse ZZP-ers faciliteren in hun beroepsuitoefening. Daarbij kan worden gedacht aan het aanmoedigen van gemeenten om te komen met passende regelingen voor de uitoefening van bedrijvigheid vanuit huis, maar ook aan de financiële ondersteuning van gemeentelijke initiatieven gericht op realisatie van flexibele werk-, vergader- en ontmoetingscentra voor lokale ZZP-ers.
5. Aandacht voor Agro-industrie en de onbenutte kansen op het gebied van toerisme en recreatie in relatie tot gebruik van natuur en landschap.
6. De logistieke sector toevoegen aan de Gelderse topsectoren.
7. Eerst inzetten op revitalisering van huidige bedrijfsterreinen, daarna pas inzetten op uitbreiding hiervan.
8. Terugbrengen van regeldruk.
9. en actief zoeken naar mogelijkheden bij verandering van het gebruik van bedrijfsgebouwen en de bestemmingen op bedrijventerreinen.
10. Naar het voorbeeld van de plattelandswoning maken we ons sterk voor de bedrijfswoning zonder bijzondere bescherming als woning.
11. Ondersteunen van gemeenten en regio's bij het binnenhalen van toonaangevende bedrijven.

12. Inspelen op kansen die luchthaven Lelystad in nieuwe vorm kan hebben voor Gelderse regionale – en provinciale economie
13. Breng de regio's meer in verbinding met elkaar en vooral ook met omringende provincies. Ook aandacht voor grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio. Afstemmen van planning en economische initiatieven. Extra aandacht voor Euregio grensoverschrijdende samenwerking. Hier liggen grote kansen op het gebied van onderwijs, zorg, werk en toerisme. Goede kennis van de Duitse taal is essentieel. De provincie ondersteunt en stimuleert daarom samen met de Euregio Duitse taalprojecten.
14. Voortdurende en intensieve belangenbehartiging van Gelderse belangen door de provincie, in afstemming met betrokken gemeenten en andere instellingen, bij het Rijk, de Europese Unie, de Euregio's en de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen.
15. Een halt toeroepen aan perifere detailhandel en mee investeren in binnensteden en dorpscentra om levensvatbare winkelcentra te steunen
16. Meehelpen bij terugdringen van leegstand op kantorenmarkt, in binnensteden en dorpscentra.
17. Zoeken naar creatieve oplossingen. Maak via soepeler toepassen van bestemmingen kansrijke impulsen en lokale initiatieven in binnensteden mogelijk. Denk hierbij aan pop up stores, internetwinkels die gecombineerd kunnen worden met aanwezige detailhandel.
18. De sector voor toerisme en recreatie, één van de grote werkgevers in onze provincie, ondersteunen bij het vernieuwen van verouderde recreatieterreinen en meehelpen bij het onderzoeken en doorvoeren van nieuwe concepten. Durf steeds te vernieuwen en ruimte te geven aan de sector. Zie hierbij de natuur als belangrijke kans in plaats van belemmering. Schaalvergroting is bespreekbaar. Het credo is hierbij wel natuur voor natuur. Dus op de ene plek iets weg, dan elders compensatie.
19. Aandacht voor kansen van watersport en waterrecreatie ook in relatie tot sport en horeca.
20. De kansen van grote trekkers als Dolfinarium, BurgersZoo, Apenheul, Open Luchtmuseum en Kröller-Muller Museum beter benutten ook in relatie tot de lokale en regionale middenstand.
21. Fiets- en voetpaden aanpakken: verbreden en vernieuwen, mogelijk maken van nog meer klompenpaden en struinpaden. Aanwezige natuur- en landschapswaarden daarbij ondersteunen evenals aanhaken bij lokale initiatieven.

3.2 Zonder boeren geen voedsel

“Het platteland was van de boeren, is van de boeren en moet van de boeren blijven”. Een stelling die het CDA in de kern ondersteunt. Boeren zijn per slot van rekening van generatie op generatie bij uitstek onze landschapsbeheerders. Dat platteland en de agrarische sector zijn momenteel aan ingrijpende verandering onderhevig. Er is een grote groep van agrariërs die met hun bedrijf gaat stoppen. Het CDA wil hen faciliteren bij de afbouw. Boeren, die kans zien om door te gaan of zelfs om uit te breiden gezien de kansen op de wereldmarkt, verdienen de steun van het CDA.

Wij willen samen met die boeren zorgen voor brood op de plank. Voedselvoorziening en de voedselveiligheid voor de komende jaren is voor het CDA topprioriteit. Wij zijn zeer terughoudend met het verder onttrekken van landbouwgronden ten gunste van extra natuurareaal.

Onze inzet:

1. Ruimte geven aan de agrarische sector (de blijvers) in het buitengebied; accent op duurzame schaalvergroting, meedenkend beleid ten aanzien van functieverandering en goede ondersteuning aan de wijkers (herstructurerings- en sloopfonds).
2. In de (intensieve) veehouderij voldoende aandacht voor dierenwelzijn en volksgezondheid.
3. Meer deregulering en uitgaan van flexibele plannen in plaats van vasthouden aan bouwblokken en strikt scheiden van groen en rood.
4. Intensieve landbouw toestaan op plekken, vraagt investeren in natuur op andere plekken (zoeken naar balans)
5. Creatief kijken naar mogelijkheden, binnen vastgestelde natuurwaarden zoals Natura 2000, voor een gezonde bedrijfsvoering en kansen tot uitbreiding van agrarische ondernemingen.
6. Investeer in natuur en bescherm wat echt van waarde is. Gebruik van natuur en landschap voor toerisme, recreatie, sport en landbouw gaan veelal goed samen, sterker nog de natuur en het landschap zijn hiervoor belangrijke dragers.
7. Geen strengere regels opleggen dan Europa al doet.
8. Samen met de bewoners van het buitengebied zoeken naar nieuwe economische mogelijkheden voor leeggekomen (agrarische)gebouwen. Je kunt dan denken aan mantelzorg projecten, duurzaamheidsprojecten, maar ook andere opties zijn mogelijk. Kortom, open staan voor innovatieve en duurzame ideeën uit de samenleving. Met eenvoudige regelgeving innovatieve en open staan voor duurzame ideeën uit samenleving.

De tuinbouw is eveneens belangrijk voor de Gelderse economie en verdient onze steun. Met name in het Rivierengebied is deze sector belangrijk. Onder de nieuwe naam Greenport Gelderland werken daar bedrijfsleven, overheden, onderwijs en onderzoek nu samen aan een betere positionering, een beter ondernemersklimaat en het faciliteren van innovaties. De ondernemers binnen de verschillende pacts zoals het Fruitpact en het Laanbomenpact hebben daarbij het voortouw.

Voor de glastuinbouw en de paddenstoelenteelt is een herstructureringsproces ingezet dat zal leiden tot een betere leefbaarheid, een betere verkeersafwikkeling en meer duurzaamheid

Onze inzet:

1. Ondersteunen van innovatieve ondernemersinitiatieven in de tuinbouw op het gebied van teeltmethode, assortiment, afzet en duurzaamheid
2. Ondersteunen van de herstructurering van de glastuinbouw en paddenstoelenteelt (onder meer door verplaatsingsregeling)"

3.3 Zonder glasvezel geen verbinding

De wereld van morgen is de wereld van vandaag niet meer. Alles draait om communicatie en alles draait om snelheid.

Dat geldt voor onze kinderen op school, voor onze huidige economie maar het geldt ook voor bijvoorbeeld de ouderenzorg. Kortom, een snelle internetverbinding met alles en iedereen is van het grootste belang.

Je moeten daarbij kiezen uit: doen we mee, of haken we af.

Het CDA kiest duidelijk voor de eerste optie en wil daar in voorop lopen. Het is het CDA veel waard (ook letterlijk) om in de steden, dorpen, op industrieterreinen, maar ook in het buitengebied een goede internetverbinding (lees: communicatie) te realiseren.

Onze inzet:

1. Provincie neemt via revolving fund en goedkope lange termijn leningen het voortouw bij de aanleg van breedband in geheel Gelderland en daarbij vooral in die gebieden waar het vooralsnog niet rendabel genoeg is om het aan te leggen. De provincie maakt hierin het verschil.

3.4 Zonder innovatie geen vooruitgang

In Gelderland beschikken wij over drie top kennisregio's namelijk Food Valley, Health Valley en Energie- en Milieutechnologie (EMT) met daarbij de universiteiten van Wageningen en Nijmegen als aanjagers van innovatie en kennis van wereldniveau en de grote rol van Hogescholen. Wat het CDA betreft speelt de provincie een belangrijke rol in het verder bij elkaar brengen van kennis, innovatie en bedrijven. De Triangle " Food, Health en Technology" verdienen alle steun met behulp van Europese en Rijkssubsidies en met de inzet van NV Oost.

Onze inzet:

1. De kennisinstellingen onder aanvoering van de universiteiten van Wageningen en Nijmegen uitdagen om te komen met innovatieve concepten die verder bijdragen aan de bloei van onze economie.
2. Als toeleverancier voor deze kennis(instellingen) beschikt Gelderland over een sterke en gevarieerde onderwijsstructuur, van voortgezet onderwijs tot MBO- en Hbo-instellingen en de universiteiten in Wageningen en Nijmegen. Gelderland maakt zich hier waar mogelijk sterk voor.
3. Kennisinstellingen uitdagen ook in de regio's hun kennis te delen om zo bredere lagen van de bevolking in aanraking te brengen met kansen en mogelijkheden van de wetenschap.
4. Het CDA wil dat de omvang van aanbesteed werk door de provincie dusdanig moet zijn, dat ook kleinere lokale en regionale bedrijven kans krijgen om dit werk binnen te halen.
5. De kansen voor innovatie te vergroten door actief in te zetten op samenwerking binnen de Triple Helix (Provincie, Onderwijsinstellingen en Ondernemers).

6. De door het MKB zelf ontwikkelde innovaties (o.a. in de maakindustrie) zodanig stimuleren dat ze ook in de praktijk toegepast kunnen worden in het belang van de continuïteit en werkgelegenheid van de MKB bedrijven’.

4. Gelderland goed aangesloten

Het CDA blijft zich inzetten voor het verbeteren van de infrastructuur en bereikbaarheid in Gelderland. Wij steunen innovatieve ontwikkelingen van vervoersmiddelen om onze gezondheid te bevorderen en de veiligheid voor mens en dier te vergroten. Het aantal verkeersongelukken moet met minimaal 25% teruggebracht worden. Typisch een beleidsterrein waarop de provincie actief is, is het zorgen voor betere bereikbaarheid waardoor meer werkgelegenheid en betere onderlinge verbindingen tot stand komen. Dit laatste zal tevens de sociale samenhang bevorderen.

4.1 Betere doorstroming op Gelders wegennet

Gelderland is een cruciale verbindingsschakel tussen Randstad en Oost Europa. Veel goederen gaan over onze snelwegen, en dan in het bijzonder A1, A12, A15, A28 en A73. Dit zijn wegen die onder grote druk staan door toename in goederenstromen. Daar komt bij dat wij de Gelderse gemeenten en steden, groot en klein, via provinciale en lokale wegen beter willen aansluiten op dit snelwegennetwerk. Dat betekent onder andere dat er gericht geïnvesteerd moet worden in extra aansluitingen en goed onderhoud. Verbetering van de doorstroming op het wegennet in Gelderland via verbreding van wegen en extra verbindingstukken is voor ons de komende periode onze eerste zorg.

4.2 Meer vervoer over water

Gelderland is dé provincie van de grote rivieren en de Randmeren. Laat meer vervoer van de weg over het water plaatsvinden. Wij steunen initiatieven om binnenhavens en waterwegen daarvoor toegankelijker te maken om zo het vervoer over water actief te stimuleren. Aanpassingen worden op een voor de omgeving en natuur zo duurzaam mogelijke manier uitgevoerd.

4.3 De Betuwelijn op “de juiste rails houden”

Het CDA vindt het belangrijk dat het goederenvervoer op een veilige wijze plaatsvindt. De Betuweroute moet hiervoor optimaal worden benut. Afstemming met Duitsland over noodzakelijke tracéaanpassingen is per direct noodzakelijk. Op dit moment duidt onderzoek voor de periode tot 2025 niet op grote groei van goederenvervoer. Het bestaande spoor kan de vervoersbehoefte aan. Voor 2025 werkt het CDA niet mee aan wijzigingen via een Noordtak door de Achterhoek. Daarnaast moet Den Haag, als het gaat om het goederenvervoer naar het noorden over de bestaande en deels verouderde route Arnhem – Velp – Dieren – Deventer, met extra geld over de brug komen. Op dit tracé zijn nu echt aanpassingen nodig om overlast van trilling en geluidsoverlast tegen te gaan en om de veiligheid beter dan tot nu toe voor de omgeving te waarborgen.

4.4 Tolvrij van Duiven naar de Pleij

Het CDA wil dat de tolheffing op de A15 van Duiven naar de Pleij (Zevenaar) wordt geschrapt! De Gelderse bijdrage van € 350 miljoen is genoeg! Gelderland is geen economisch wingewest. De A15 is een Rijksweg en dus moet de rest door het Rijk worden betaald. Inwoners hebben via de provinciale bijdrage genoeg bijgedragen. Autorijden moet betaalbaar zijn. Daarom wil het CDA de zogenaamde “provinciale opcenten-belasting” in de komende periode niet verhogen.

4.5 De Fiets in het vizier

Te vaak gaat de aandacht uit naar de auto, terwijl voor veel Gelderlanders de fiets een belangrijk vervoermiddel is. Voor zowel de scholier, forens als de toerist zetten wij sterk in op het onverminderd realiseren van een hoogwaardig bovenlokaal (snel-)fietsnetwerk van brede en daardoor ook (verkeers)veilige fietspaden. Verschillende doelgroepen vragen een integrale kijk vanuit Provinciale geldstromen. .

4.6 Altijd in de buurt: een fijnmazig OV

Kleine kernen en stadswijken blijven bereikbaar en leefbaar door de aanwezigheid van goed openbaar vervoer. Er blijft voldoende budget voor passende OV arrangementen waarbij ook buurtbussen en regiotaxi's worden benut. Op afroep moet vervoer aanwezig zijn. We moeten naar slimme oplossingen toe, waarbij OV, regiotaxi en leerlingenvervoer samengevoegd worden. Inzet van vrijwilligers krijgt financiële waardering.

Onze inzet:

Wegen:

1. Meewerken aan de aanleg van essentiële koppelstukken tussen lokale en provinciale wegen op Rijkswegen via het provinciaal programma (MIRT) in samenwerking met de regio's en gemeenten.
2. Aangegane verplichtingen met betrekking tot aanleg provinciale rondwegen voortvarend uitvoeren.
3. Verbreding van A1, A15 en A28 als mede de doorstroming op A1-A30, aansluiting A28-A50 en aansluiting A326-A50 en reconstructie van knooppunt Hoevelaken zijn weliswaar Rijkstaken maar behoeven een provinciaal ondersteunend beleid.
4. Inzet van instrument verkeerssignalering om doorstroming te verbeteren
5. Zorgen voor voldoende geluidswerende schermen.
6. Hoge prioriteit geven aan het doortrekken van een tolvrije A15 naar De Pleij.
7. Samen met het Rijk aanpakken van knelpunten in A-wegen met betrekking tot de doorstroming, aansluiting en fijnstof.
8. Uitbreiding vliegveld Lelystad vraagt goede infrastructurele aanhaking.
9. Provinciale opcenten komende periode niet verhogen. Ook niet met inflatiepercentage.
10. Het landbouwverkeer zo mogelijk ruimte te geven op de provinciale (rond-)wegen.
11. De provincie pakt samen met het Rijk en ProRail gevaarlijke ongelijkvloerse kruisingen van spoorlijnen met wegen in en nabij de bebouwde kom van gemeenten aan.

Goederenvervoer:

1. Logistieke hotspots, zoals in Rivierenland, mogelijk maken. Gecombineerde overslag van goederen via weg, water en spoor onderzoeken. Evenzo onderzoeken van de mogelijkheden van railterminal Barneveld
2. Aandacht voor goed begaanbare waterwegen en voldoende geschikte en goed toegankelijke (rivier)havens.
3. Noordtak-discussie rondom de uitbreiding van de Betuwelijn kan, gelet op groeiprognozes, de komende jaren in de ijskast. Wel samen met gemeenten, (Eu) regio en Rijk samen en van onderaf de discussie voeren over een goede

afhandeling van het goederenvervoer na 2025. Leefbaarheid en draagvlak zijn hierbij de toetsstenen.

Openbaar vervoer en Fiets:

1. Doorgaande buslijnen in stand houden.
2. Inzetten voor doortrekken van Valleilijn naar Arnhem, dan wel een direct aansluitende overstap op NS.
3. Het CDA zet zich in voor een oplossing voor het capaciteitsprobleem op de Valleilijn.
4. Een verbeterde spoorverbinding Arnhem- Winterswijk. Behouden van directe spoorverbinding Tiel(Rivierenland) en Arnhem.
5. Maaslijn Nijmegen – Limburg opwaarderen door deze spoorlijn te elektrificeren.
6. Aanvullend Openbaar vervoer via regiotaxi en buurtbus blijvend – financieel – steunen.
7. Inzet op intercitystatus van Harderwijk als Gelderse centrumgemeente tussen Amersfoort en Zwolle en overstapplaats voor Lelystad Airport. Dit geldt ook voor Barneveld tussen Amersfoort en Apeldoorn.
8. Onverminderd inzetten op het realiseren van een hoogwaardig en dicht netwerk van fietsverbindingen in Gelderland. Dat wil zeggen veilig, innovatief en voldoende breed.

5. Iedereen doet mee

5.1 Elkaar ontmoeten op straat, in de winkel of op de buurtbarbecue

We leven in een samenleving met veel (technologische) mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. Denk alleen al aan de sociale media. Veel inwoners maken daar gebruik van of zijn lid van een sport, of culturele vereniging, maken deel uit van een gezin en familie of zijn betrokken bij maatschappelijke organisaties. Daarin doen zij veel met en voor elkaar. Tegelijkertijd zien we ook vereenzaming en mensen die zich juist terugtrekken of minder redzaam zijn, maar onverminderd geconfronteerd worden met snelle technologische veranderingen. Inwoners met een beperking, handicap of ouderen zijn extra kwetsbaar. Het CDA wil ook hier helpende hand bieden. ‘Omzien naar elkaar’ en ‘zorgen dat niemand tussen wal en schip valt’ zijn de kernwaarden voor en van het CDA.

Iedereen doet mee. De buurtbarbecue staat wat dat betreft model voor ‘samen dingen doen en elkaar ontmoeten’. Elkaar leren kennen zorgt dat je elkaar uit een isolement haalt en dat je iets voor elkaar kunt betekenen. De sociale samenhang in de buurt is meer dan ooit van belang. Activiteiten die daarop gericht zijn, verdienen onze steun.

Onze inzet:

1. Initiatieven vanuit de samenleving, die gericht zijn op het versterken van sociale samenhang en ontmoeting in wijken en dorpen steunen via een provinciaal Noaberfonds.

5.2 Voor elkaar zorgen

Juist nu er meer van onze inwoners wordt gevraagd en de overheid als gevolg van de stijgende zorgkosten niet langer in staat is om al die kosten te dragen, is maximale “dijkbewaking” vereist. Mensen zijn niet alleen onzeker over hun baan, maar vooral ook over hun toegang tot de zorg. ‘Kan ik die nog wel krijgen’ en ‘wie zorgt er voor mij?’. Gemeenten krijgen de opdracht om belangrijke taken op zich te nemen als het gaat om de zorgondersteuning, jeugdzorg en arbeidsparticipatie.

Uiteraard is dit hun primaire taak en staat de provincie meer op afstand. We hebben elkaar, overheden, inwoners en betrokken organisaties, meer dan ooit hard nodig. Wat het CDA betreft fungeert de provincie als aanvulling op de gemeente. Zij kan ondersteuning bieden bij bovenregionale afstemmingen en kan in het uiterste geval via een tijdelijk sociaal noodfonds als vangnet fungeren voor gemeenten die in de problemen komen. Dat is nu nog niet goed te overzien, maar de provincie geeft hiermee richting haar inwoners een duidelijk signaal af: ‘niemand in Gelderland zakt door het ijs’.

Onze inzet:

1. Sociaal noodfonds oprichten om hulp te kunnen aan gemeenten die door de invoering van de nieuwe (jeugd)zorgtaken in financiële problemen zijn gekomen.
2. Aansluiten bij actieplannen en arbeidsmarktregio’s om 55+-ers weer aan het werk te helpen met specifieke aandacht voor inwoners met een beperking of handicap. Een doelgroep die onze steun meer dan nodig heeft. Ook dat is ‘voor elkaar zorgen’.

3. In samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijs onverminderd extra steun geven om jongeren werk te bieden in Gelderland.

5.3 Ouder worden in Gelderland

Mensen worden gemiddeld ouder en het aantal ouderen neemt toe. Van 16% van de bevolking nu, naar 26% in 2040. Ouderen zijn langer actief en gezond. Langer actief en zelfstandig vereist ook ander beleid gericht op deze groep. Uitgangspunt van beleid is dat ouderen, eventueel ondersteund door mantelzorgers of vrijwilligers, langer zelfstandig blijven wonen en meer zelfredzaam worden. We gaan er tevens van uit dat de positie van de verzorgingshuizen geheel anders wordt en dat woningen geschikt moeten worden gemaakt om langer zelfstandig te kunnen wonen. Ook de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en de zorg voor een veilige woonomgeving zijn hierbij belangrijke voorwaarden. Het CDA wil dat de provincie ook op dit vlak een verbindende rol vervult tussen het Rijksbeleid en de uitvoering op gemeentelijk niveau.

Onze inzet:

1. Gemeenten faciliteren bij het ondersteunen van mantelzorg en vrijwilligerswerk gericht op versterken zelfredzaamheid en het voorkomen van sociaal isolement.
2. Zelfstandig wonen en de daarbij behorende zorg bij elkaar brengen: programma's aanjagen en mede subsidiëren voor het levensloopbestendig maken van woningen met inzet van domotica.
3. Investeren in wijkinitiatieven gericht op samenbrengen van wonen, welzijn en zorg.
4. Toegankelijk openbaar vervoer als basisvoorziening behouden, zodat iedereen kan reizen
5. Versterking van een veilige woonomgeving met specifieke aandacht voor de groot stedelijke problematiek.

6. Duurzaamheid: geen stopwoord maar een werkwoord

6.1 De knop gaat en moet echt om

Ook in Gelderland worden we geconfronteerd met het uitputten van de aarde. Inwoners van Gelderland beseffen dat maar al te goed en zijn bereid om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Bij velen is de knop al om. Zo richten buurtgenoten zelf energiecoöperaties op om stroom op te wekken en werken ook gemeenten aan dit soort plannen. Vaak hebben die plannen extra steun nodig welke het CDA op grond van zijn principe van rentmeesterschap de komende jaren volop wil geven.

De provincie kan een uitstekende coördinerende rol vervullen om de veelheid aan plannen en initiatieven samen te smeden tot daadwerkelijke resultaten. Daarbij zal zij belemmerende regelgeving tegen het licht houden en daar waar nodig financiële ondersteuning bieden om een ommekeer in onze energievoorziening mogelijk te maken. Duurzaamheid en energietransitie, natuur en economie staan niet tegenover elkaar maar horen bij elkaar.

6.2 Voorrang voor de zon

Zonne-energie biedt veel kansen en de ontwikkelingen daarbij gaan bijzonder snel. Al die daken in Gelderland zonder zonnepanelen zijn gemiste kansen. Particulieren, bedrijven, agrariërs en gemeenten: allemaal staan ze in de startblokken. In veel gevallen hebben hun voornemens financiële ondersteuning nodig om ze te verwezenlijken. Het CDA ziet hier voor de provincie een belangrijke rol weggelegd en wil hier aan prioriteit geven.

6.3 Zonder draagvlak geen windmolens in Gelderland

Het nationaal energieakkoord legt vast hoe Nederland zijn verplichtingen voor duurzame energie zal gaan halen. Een voor de provincies belangrijk onderdeel betreft de windenergie op land. Iedere provincie heeft een duidelijke taakstelling opgelegd gekregen. Zo ook Gelderland. Gelderland staat voor 230,5 mW aan de lat. Het CDA betreurt het dat de discussie van deze kant is aangevlogen. Gezien de publieke discussie had het CDA vooral de nadruk willen leggen op het draagvlak voor windmolens. Daarbij zou ook veel meer nagedacht moeten zijn over manieren waarop evenwichtiger de lusten en de lasten verdeeld zouden worden. Nu de taakstelling er ligt, zal het CDA zich niet onttrekken aan deze verantwoordelijkheid. Daarbij claimt het wel de ruimte dat als het niet lukt om met voldoende draagvlak op Gelders grondgebied deze taakstelling te realiseren, het in overleg zal treden met andere provincies om daar een deel van zijn taakstelling te realiseren.

6.4 Waterveiligheid staat voorop

Duurzaam is ook schoon en voldoende drinkwater. Droge voeten, schoon water en een veilige leefomgeving zijn van groot belang. CDA werkt dan ook niet mee aan welke vorm van privatisering van drinkwater.

Gelderland wordt doorsneden door een aantal grote rivieren. Klimaatveranderingen leiden ertoe dat de kans op overstromingen dan wel langdurige droogte toeneemt. Waterveiligheid voor onze inwoners staat voorop en waar nodig nemen wij noodzakelijke extra maatregelen. Dat doen wij samen met onze inwoners, gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat.

Onze inzet:

1. Provinciaal vastgoed voorzien van zonnepanelen.
2. Initiatieven rond zonne-energie, koude-warmteopslag, verbranding biomassa en mestverwerking coördineren en voorzien van financiële prikkels, met als doel om tot een eerder resultaat te komen.
3. Het CDA Gelderland is tegen de winning van schaliegas.
4. Onverminderd doorgaan met stimuleren van isolatie programma's, verduurzamen van de woningvoorraad in Gelderland en het verstrekken van duurzaamheidsleningen.
5. Oprichten van een provinciaal duurzaamheidsfonds om daarmee de bovengenoemde projecten met financiële prikkels mogelijk te maken.
6. Windenergie in Gelderland alleen met lokaal draagvlak. Daar waar het niet kan, draagt Gelderland ter compensatie financieel bij om windenergie op betere plaatsen elders in Nederland mogelijk te maken.
7. Droge voeten, schoon water en een veilige leefomgeving zijn van groot belang. Waterveiligheid is voor de provincie topprioriteit. Het CDA werkt niet mee aan welke vorm van privatisering van drinkwater.

7. Niet oppotten, maar gericht investeren

7.1 Geld kan en moet meer rollen..... juist nu!

Reserves bouw je op in goede tijden en gebruik je als het slecht gaat. Onze Gelderse samenleving voelt nog steeds de pijn van de crisis. De terugslag is nog niet overwonnen. Een financiële impuls is nu nodig. De provincie Gelderland is bepaald niet armlastig en beschikt dankzij de verkoop van de NUON-aandelen over aanzienlijke reserves. Het CDA wil dit reservegeld ter waarde van 500 miljoen euro inzetten om Gelderland economisch en sociaal te versterken voor de midden en lange termijn. We verdienen daardoor onze investering in de samenleving terug. De vele goede en duurzame projecten en initiatieven – zoals in dit programma genoemd - verdienen onze steun. De kost gaat voor de baat.

Kortom, wat het CDA betreft mag en moet het NUON- geld meer rollen. Voor een sterke economie, goede bereikbaarheid, voor meer duurzaamheid, sociale samenhang in, sport en cultuur en de eigenheid van Gelderland.

Wij hebben hierbij de gemeenten en regio's nodig. Wij kijken daar waar nodig naar de eisen met betrekking tot de cofinanciering van gemeentelijke projecten. Veel gemeenten hebben forse financiële klappen opgelopen en zijn daardoor niet altijd in staat om aan de bestaande eisen van cofinanciering te voldoen. Samen zoeken naar oplossingen ziet het CDA Gelderland als richting.

7.2 Stimuleringsfondsen

Contracten met steden en regio's zijn een goed middel om te komen tot een evenwichtige verdeling van de gelden en bovenal het halen van een gezamenlijk resultaat. Hierbij gaat het niet alleen om partnerschap tussen provincie en steden/regio's, maar ook om het bevorderen van partnerschap tussen steden onderling en tussen regio's onderling.

Het CDA wil investeren in het op gang brengen van innovatieve ontwikkelingen zowel in onderwijs, als in zorg, als wel in de economie. Wij stimuleren graag het ontwikkelen van de onderlinge samenwerking die anders niet op gang was gekomen. We helpen partijen elkaar te ontdekken en samen te werken. Nieuwe producten en concepten komen hierbij tot stand. De innovatieve concurrentiekracht van Gelderland krijgt wat het CDA betreft een flinke zet in de rug.

Onze inzet:

1. Voorzetting van de Stads- en Regiocontracten is het uitgangspunt, waarbij wij binnen de contracten het accent willen leggen op:
 - Leefbaarheid en sociaal vangnet
 - Duurzaamheid
 - Economie en bereikbaarheid
 - Cultureel erfgoed

Aandacht bij de inzet van de stads- en regiocontracten is de mate waarbij burgerparticipatie een rol zal spelen bij de totstandkoming en/of uitvoering van de beoogde projecten. Bij Sociaal Vangnet wordt uitgegaan dat gemeenten hun taak met betrekking tot de

decentralisaties binnen het sociaal domein prima kunnen oppakken. Waar dit leidt tot problemen wil de Provincie met raad en daad helpen een zachte landing mogelijk te maken.

Tenslotte, de financiële bijdragen zijn in beginsel revolverend van opzet. Dat wil zeggen dat op basis van het jaarlijkse rendement diverse Gelderse projecten in de komende periode jaarlijks van financiële steun kunnen worden voorzien. Waar noodzakelijk en het niet anders kan, behoren ook (eenmalige)bijdragen in duurzame investeringen tot de mogelijkheden.

7.3 CDA kiest voor krachtige gemeenten

Het CDA ziet toekomst voor gemeenten die zelfkritisch zijn wanneer het gaat om de vraag of zij zelfstandig kunnen blijven of niet. Wanneer taken, die naar gemeenten toekomen, vragen om meer bestuurskracht, gelooft het CDA in samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderling en met de Provincie.

Komt een fusie aan de orde, dan mag dit volgens het CDA alleen bij draagvlak van onderaf. Wanneer gemeenten meer heil zien in fuseren, dan in samenwerking wil de Provincie meedenken. De gemeenten nemen hierin altijd zelf het initiatief.

Provinciegrenzen zullen door de Provincie bij samenwerking tussen gemeenten uit verschillende provincies nooit gezien worden als belemmering. Er zal altijd meegedacht worden richting het doel die het samenwerkingsverband zich heeft gesteld.

De provincie is partner van gemeenten die aandacht vragen van de politiek in Den Haag en Brussel. Zij legt waar mogelijk verbanden tussen verschillende gemeenten om zo hun posities te versterken en hun resultaten te verbeteren.

7.4 Een stad is geen dorp en een dorp geen stad

Steden en dorpen vragen een verschillende benadering. De Provincie wil dichtbij zijn in steden en dorpen en daarin meedenken over specifieke vraagstukken zoals een samenleving met verschillende culturen. We willen de kracht die dat met zich meebrengt benutten. Stimuleren van werkgelegenheid in de steden straalt af op de regio's. De provincie draagt bij dit in samenhang te bekijken.

De stedelijke netwerken in de Provincie kennen hun eigen dynamiek. Dit vraagt oog te hebben voor het benutten van de kansen die de diversiteit van culturele achtergronden in de steden biedt. Juist deze diversiteit kan een enorme motor zijn in de economische ontwikkeling van regio's en de wijze waarop vraagstukken op een creatieve wijze kunnen worden opgepakt.

Dorpen hebben andere aandachtspunten. Krimp van bevolking en toename van het gebruik van internet leidt tot verschraling van voorzieningen. CDA Gelderland wil bijdragen in het versterken van kernen door een basisniveau van voorzieningen in stand te houden. De rol van centrumgemeenten in de nabijheid van dorpen dient in samenhang met die kleine kernen bekeken te worden. Bereikbaarheid en toegankelijkheid van elkaars "werelden" is daarbij zeer belangrijk. Samen kunnen ze meer dan alleen.

Onze inzet:

1. Steden moet echt stad kunnen zijn en blijven. Wij blijven inzetten op:
 - een goed voorzieningenniveau
 - goede bereikbaarheid en economie voor extra banen
 - meer sociale samenhang en veiligheid
 - extra aandacht voor een soepele overgang van de jeugdzorgtaken van de provincie naar de gemeente
2. Plattelandsontwikkeling
3. Structuurversterking; ruimte voor creativiteit en benutten van diversiteit
4. Voor een adequaat antwoord op de krimp is een goede samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid essentieel. De provincie helpt mee om succesvolle voorbeelden hiervan ook elders in Gelderland toe te passen.
5. Het CDA Gelderland wil kleine kernen actief ondersteunen bij het ontwikkelen van plannen voor behoud van leefbaarheid en sociale cohesie.

Kortom.....Voldoende ideeën voor Gelderland. Mogen wij rekenen op uw steun?

Samenstelling van Programmacommissie

- Harm-Jan van Schaik
- Bert Komdeur
- Plonia Pieper
- Gertine Elsenaar
- Luc van Dijk
- Bea Schouten
- Henk Driessen
- Peter Buijserd
- Johan Vennevertloo
- Frank Wissink
- Adviseurs: Jan Hutten en Jan Jacob van Dijk